

Статистика, учет и аудит, 1(96)2025. стр. 219-231

DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2025.-1.16>

Экономикадағы пәнаралық зерттеулер

FTAMP 06.71.57

ӨӨЖ 338.48

ТҮРКІСТАНДЫ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ РЕТІНДЕ ОҚИҒАЛЫҚ ТУРИЗМ БАҒЫТТАРЫ

Н.Т.Батырова^{1*}, Д.С.Асан¹, С.А.Нахипбекова¹, Ж.М.Акимов², Р.А.Мукатова³

¹Халықаралық Туризм және Меймандостық университеті, Түркістан, Қазақстан

²Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан

³Maqsut Narikbayev University, Астана, Қазақстан

*Corresponding author e-mail: batyrova.nazgul@iuth.edu.kz

Аңдатпа. Зерттеу мақсаты туризм саласы дамыған шет елдердегі тұрақты туризм бағыттарын зерттеп талдай отырып, Түркістан қаласының дамуына тиімді әсер ететін туризмнің даму бағыттарының оқиғалы туризм түрлерін анықтау болып табылады. Сонымен қатар шет елдік тәжірибелерді салыстыра отырып, Түркістан қаласында оқиғалық туризмнің даму тенденциялары мен оның тиімді бағыттарын ұсыну қазіргі таңда өзекті болып табылады. Зерттеу барысында авторлар танымның жалпы ғылыми әдістерін: диалектикалық талдау және синтез, Түркістан қаласының жергілікті тұрғындары мен келуші туристтердің пікірлерін білу үшін алынған сауалнамалар, арнайы зерттеу әдістері; аналитикалық және графикалық тәсілдері қолданады. Зерттеудің негізгі нәтижелері оқиғалы туризмнің басым бағыттарымен қатар, оның Түркістандағы негізгі даму тенденциясын зерделеу болып табылады. Қорытындылай келе, авторлар аймақтағы оқиғалы туризмді дамыту арқылы Түркістан қаласына көптеп туристтерді тарту мүмкіндігі бар екенін, сондай-ақ рухани, тарихи, мәдени туристік кешендердегі тақырыптық іс-шаралардың өткізілуімен туристерді қызықтыру мәселесі де оқиғалы туризмнің даму жағдайын көтереді деген тұжырымға келіп, жоғарыдағы мәселелерді зерделеу, Түркістан қаласында белгіленген мезгілдер бойынша жыл сайын қайталанып тұратын және ұлттық нақыштағы көріністерді дәріптеп тұратын дәстүрге айналатын апталық іс шараларды өткізу ұсынылған.

Түйін сөздер: тұрақты туризм, оқиғалы туризм, тақырыптық туризм, турист, экономика, Түркістан, тенденция, даму, халық, потенциал.

Кіріспе. Еліміздің әлемдік туристік қоғамдастыққа кіруі жаһандық нарықтағы орнын айшықтап келеді. Бұл өз кезегінде белгілі бір салаларда бәсекеге қабілетті болуы мүмкін ұлттық экономиканың жаңа секторларын дамытып жатқаны да анық. Дәл осындай сипаттағы басым бағыттардың бірі салааралық сипаттағы тұрақты туризм индустриясы болып саналады.

Қазақстанның бәсекеге қабілетті және жоғары рентабельді туризм индустриясын қалыптастыру үшін үлкен потенциалы бар екені сөзсіз. Бұл ретте елдің тиімді геосаяси жағдайы, саяси тұрақтылығы, ескерткіштердің бірегейлігі, тарихи сәулет-қала құрылысы кешендерінің болуы, музейлік, мәдени-ойын-сауық мекемелерінің, сондай-ақ Қазақстанның көпұлттылығын, туристік - рекреациялық аймақтардың алуан

Cite this article as: Batyrova N.T., Asan D.S., Nakhimbekova S.A., Akimov J.M., Mukatov R.A. Event tourism destinations in the sustainable development of Turkestan. *Statistics, accounting and audit*. 2025, 1(96), 219-231. (In Kaz.). DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2025.-1.16>

түрлілігін, табиғи аумақтарды көрсететін фольклорлық-этнографиялық, халықтық ансамбльдер желісінің болуы, ландшафттар, флора және фаунаның кеңінен таралуы ерекше әсер етеді. Қазақстанның туристік мүмкіндіктері кез келген жанның сұранысын қанағаттандыра алады. Соның ішінде біз Түркістан өңірін ерекше деп тани аламыз [1].

Түркістан – еліміздің рухани астанасы болып саналады. Қаланың ежелден бергі сан ғасырлы тарихы оның бүгінгі кемел көрінісіне, ерекше сәулетіне сән беріп тұр. Егер тарихтың қойнауына тереңдейтін болсақ, Түркістан аймағы арқылы кезінде Ұлы Жібек жолының керуені жүріп өткен деседі. Талай саудагерлер мен көпестер еларалық қарым-қатынасты жалғап, Түркістан өлкесін де басып өткен болатын. Міне, осындай тарихи, қоғамдық маңызы бар жағдайлардың барлығы да қала тарихына үлкен әсер еткен. Бүгінде еліміздің басты рухани астанасына айналған қала туризмнің ошағына айналды [2]. Түркістан қаласында 2019 жылдан бері тұрақты түрде жыл сайын Наурыз мейрамының құрметіне «Gastro FEST» фестивалі өтеді. Бұл аспаздық шара ұлттық тағамдарымызды насихаттауға, ішкі және резидент емес туристердің дәстүрлі тағамдардан дәм татып, тұтас ұлттық мәдениетіміз туралы жағымды пікір қалыптастыруына мүмкіндік береді [3]. Шетелден арнайы келген туристердің көп бөлігі Түркістан қаласындағы мәдени, тарихи, рухани ошақтарды көруге асығады. Сонымен қатар, осы тұрғыда Түркістан қаласындағы оқиғалы туризмді дамыту мәселесі өте маңызды болып саналады. Жалпылай алғанда, Түркістан қаласындағы белгілі бір жағдайға, іс-шараға қарай бағытталған туризмнің бағытын жандандыру – бүгінгі күннің басты мәселесі.

Негізгі ережелер. Зерттеу барысында авторлар танымның жалпы ғылыми әдістерін: диалектикалық талдау және синтез, сауалнамалар, арнайы зерттеу әдістері; аналитикалық және графикалық тәсілдерді қолданады. Зерттеудің негізгі нәтижелері оқиғалы туризмнің басым бағыттарымен қатар, оның Түркістандағы негізгі даму тенденциясын зерделеу болып табылады. Көрсетілген ақпарат пен тұжырымға сүйенсек мақаланың зерттеу сұрағы айқындалып отыр. Осы негізде Түркістандағы оқиғалық туризмнің дамыту мәселелерінің нақты бағыттарын анықтайтын боламыз. Жоғарыда айтылған оқиғалық туризмді дамыту үшін қандай мәселелер бар болуы мүмкін? Түркістандағы оқиғалық туризм түрлерін ұйымдастыру үшін негізгі қандай шаралар ұйымдастырылуы қажет?

Әдебиеттерді шолу. Мақаланы жазу барысында, таңдап алынған тақырыптарға сай басқа мақалаларды зерттеу қарастырылды. Іс-шаралар туризмді ынталандырудың маңызды факторы болып табылады және көптеген туристік бағыттарды дамыту және маркетинг жоспарларында маңызды орын алады. Туризм саласындағы жоспарланған іс-шаралардың рөлі мен әсері жақсы құжатталған және туристік бағыттардың бәсекеге қабілеттілігі үшін маңызы артып келеді. Осыған қарамастан, бірнеше онжылдықтар бұрын "оқиғалар туризмі" туризм индустриясында да, зерттеу қауымдастығында да өзін орнықтырды, осылайша сектордың кейінгі өсуін тек әсерлі деп сипаттауға болады [4]. Бүгінде әлемдік экономиканың тұрақты дамуының жаһандық тұжырымдамасын ескере отырып, Қазақстанның аймақтық саясатын қалыптастырумен айналысуы қажет. Осыған байланысты авторлар тұрақты режимге көшу мен аймақтық саясаттың сапасы стратегиялық мақсаттарда тиімділікті анықтайды [5]. Қазақстанда тұрақтылықты қамтамасыз етудің маңызды факторы болып дәстүр мен инновацияның үйлесімі табылады, сонымен қатар экономика, қоршаған орта, әлеуметтік-мәдени даму және дұрыс тамақтану [6]. Туристік экономиканың тұрақты дамуы қол жеткізуге мүмкіндік беретін инновациялық саланы жүзеге асыру арқылы қол жеткізуге болады, жаңа

технологиялар, табиғи ресурстарды пайдаланудан туристік ағынды жоғарылатуға болады [7]. Тұрақты туризмге жету үшін инновация мен табиғи ресурстар оңтайлы ұштастыру қажет [8].

Қазіргі таңда іс-шаралық туризмнің Қазақстанның туризм бағытын дамытудың негізгі саласы болып табылады. Зерттеу бойынша авторлар он жылдықтың ішінде туризмі дамыған елдердің басты мықты тұсы осы оқиғалық туризм саласын жетілдіре білуінде. Айта кететін болсақ, туризм бойынша жетекші елдердің бірі Франция мемлекетінің оқиғалық туризм саласын жетілдіре білуі. Франция мемлекетінде көптеген оқиғалық туризм іс-шаралары өтеді. Соның бірі Бастилия мерекесі. Бастилия күні 14 шілдеге келеді. Бұл Францияның Ұлттық күні және оны бүкіл Францияда атап өтуге болады. Парижде үлкен шеруді көруге болады: әйгілі Елисей даңғылындағы полиция, әуе күштері, Әскери-теңіз күштері және Франция армиясының шеруі. Кешке Эйфель мұнарасында үлкен отпашумен аяқталады [9]. Бұл іс-шара Парижге барған әрбір турист үшін үлкен көңіл күй сыйлайды. Зерттеулер бойынша Париж қаласы осындай отпашулық шаралар ұйымдастыруымен оқиғалық туризм бағытын жетілдірген қала болып табылады. Оқиға туризмі туристердің назарын аударады, өйткені бұл оларға күнделікті өмірде кездеспейтін мүмкіндіктерді немесе өмір сүру қиын тәжірибелерді пайдалануға мүмкіндік береді. Туристер іс-шараларға қатысқан кезде, олар баратын жерін және оның мәдениетін жақсырақ білгісі келеді және жергілікті іс-шаралардың философиясын түсінгісі келеді. Іс-шаралар экономикалық дамудағы оқиғалар туризмінің рөлі олардағы тұжырымдамалар тұрғысынан әр түрлі болуы мүмкін. Бұл жағдайда ұйымдастырылған іс-шараларға ерекше қызығушылық танытатын адамдар үшін мүмкіндік туады [10]. Іс-шараларға назар аудара отырып, бірқатар мемлекетіндегі оқиға туризмнің даму бағытының әдебиеттеріне шолу жасап өтетін боламыз.

Қазіргі уақытта туристік салада клиенттерге көбірек көңіл бөлінеді, өйткені туристік қызметтерді сатып алу кезінде туристік қызметтерді алатындардың қызығушылықтары, қалаулары, талғамдары сияқты көптеген жіктеулер бар. Бірақ барлық салынған туристік нысандар тарихи оқиғалар болған жоқ, сонымен бірге аймақ аңыздарын жасау үшін арнайы құрылымдар жоқ. Сондықтан туристік сала көбірек клиенттер тартылуы қажет. Өйткені басты міндеттердің бірі – кез келген жарнамалайтын туристік қалада Имидж құру басты міндеттілік болып табылады. Туристік демалыс - бұл тұрақты жағдай, жеке демалыс үшін жағдайлар және ұмытылмас тәжірибе. Өйткені, оқиғалық туризмнің негізгі ерекшеліктері - көптеген жарқын және ерекше сәттерден құралады. Оқиға туризмінің пайда болуы мен дамуы туралы алғашқы тіркелген деректер ежелгі дәуірде пайда болды және Ежелгі Грецияда ең танымал Олимпиада ойындарын өткізумен байланысты. Келесі шетелдік зерттеушілер өз жұмыстарын оқиғалар туризмін дамытуға арнады: Щедрин. Б. Хальцбур, Д. Гетц, М., Лесной, Б. Ричи, Л. Осы зерттеулерінің арқасында оқиғалық туризм ғылымның дербес саласына және оның терминологиялық аппаратына айналды. 2018 жылы тоғызыншы жыл қатарынан, туризмі дамыған Германия қонақүйлерінде, пансионаттарында және лагерьлерінде тіркелген туристердің рекордтық саны 2017 жылмен салыстырғанда 4% - ға өсті және 477,6 миллион адамды құрады, бұл федералды статистикалық қызметтің (destatis) алдын ала деректерінен көрінеді. Туризм мамандары 121,5 миллион туристің өсуін болжады. 2030 жылға арналған жыл сайынғы және әйгілі іс-шараларға мыналар кіреді: Бремен карнавалы (әр жылдың қаңтары), түрлі шерулер, концерттер, бұл карнавал кезінде болатын іс-шаралар жатады. Берлин

халықаралық кинофестивалі (жыл сайын ақпан айында) - Германияның ең үлкен іс-шарасы және Еуропадағы ең маңыздыларының бірі. Берлин халықаралық кинофестивалі 1951 жылдан бастап тарихқа енді және қазіргі уақытта Канн мен Венециямен бірге Жерорта теңізі әлемінің кинофестивальдерінің бірі болып табылады [11].

Бүкіл Азияда фестивальдар, жәрмеңкелер және спорттық ойындар сияқты байырғы мәдени іс-шараларды өткізу ғасырлар бойы жалғасып келеді, Оның мәні саяхат, әлеуметтік-мәдени құндылықтар, ойын-сауық және этникалық қызығушылықтар болып табылады [12]. Азия мемлекеттері туризм бойынша көптеген мүмкіншіліктерді алады. Санғасырлық тарихы мен мәдениеті оқиғалық туризм саласын дамыта алады. Тарихтан келе жатқан этникалық құндылықтарымен өзіне туристерді арту мүмкіндіктері жоғары болып саналады. Соның негізінде Азияның байырғы халықтарының іс-шаралары әртүрлі оқиғалар мен қоғамдық өмірдің қажеттіліктерін еске алу үшін ұйымдастырылады. Мысалы, кейбір фестивальдар авторлық құқықпен қорғалған жергілікті мәдени іс-шаралардағы оқиғалық шаралар ұйымдастырылады.

Елімізде материалдық емес мәдени мұраны сақтауда және оны тұрақты туризмді қалыптастыру мақсатында дамытуда ұлттық тағамдар брендин танытудың жаңа жолдарын қарастыру қажеттілігі айғақталды. Ол үшін дәстүрлі гастрономиялық фестивальдерді тек мерекелерде және атаулы күндерде ғана емес, тұрақты түрде Қазақстанның барлық аймақтарында ұйымдастырып отыру маңызды [13]. Сондай - ақ, қандайда бір іс шара өткізу арқылы туристердің көптеп келуін көздейтін болсақ, ол іс шара үнемі өткізіліп тұруы арқылы дәстүрге айналуы қажет.

Материалдар мен әдістер. Қазіргі таңда Түркістан қаласындағы оқиғалы туризм бағытын дамыту негізгі нысанның бірі болып есептеледі. Қаладағы туристік аймақтар мен оны дамыту стратегияларының молдығы Түркістандағы оқиғалы туризмге көрсетілетін жағдайдың ерекше екенін байқатады [14]. Мәселен, аймақтағы мәдени, рухани, тарихи, әдеби кешендердің молдығы осы бағытта ұйымдастырылатын іс-шаралардың негізгі көрсеткішін көрсететіні анық. Біз Түркістандағы осы бағыттағы мәселелерді ескере отырып, оқиғалы туризмнің даму тенденцияларын айқындауды жөн санадық. Мәселенің негізгі түйіткілді бағытын қозғамас бұрын аймақтың негізгі туристік потенциалын SWOT әдісі арқылы талдағанды жөн санадық.

Кесте 1 - Түркістандағы оқиғалы туризмді дамытудың негізгі бағыттарын SWOT әдісі арқылы талдау

Басым жақтары	Әлсіз жақтары
Түркістанның туризмге бағытталған өлкесінде 96 археологиялық, мәдени, тарихи ескерткіштер бар. Осы аймақтағы аталмыш ескерткіштердің туризмдік мәні Италияның, Қытайдың, Грекияның, Үндістанның, Мысырдың мәдени ескерткіштерінен кем түспейді. Еліміздің жаһандық экономикаға кіруінің артуына қарай аймақтың мәдени және тарихи индустриясына қызығушылық артып келеді.	Түркістандағы мәдени, тарихи ескерткіштердің негізгі бөлігі регенерация, реставрация, реконструкция секілді шұқғыл жөндеуді қажет етеді. Аймақтың инженерлік-коммуникациялық нысаны дүниежүзілік стандарттарға лайықты емес. Ауыл шаруашылығы мен индустрия аймақ тұрғындарының азық-түлік пен тұтынушылық тауарларына деген сұранысын қанағаттандырмайды. Орташа дамыған туристік индустрия негізгі қызметті көрсетуге жарамсыз. Адам ресурстарының негізгі сипаты жаһандық туризмдік орталықтардағы адам ресурстарының басты дәрежесіне жетпеген.

1 кесте жалғасы

Мүмкіншіліктер	Қауіптіліктер
Тарихи-археологиялық ескерткіштерді туристік өнеркәсіптік құрылымына енгізу, сондай-ақ керекті туризмдік инфрақұрылыммен қызметті жүйелеу бүгінгі мөлшері 600 мың адамға жететін туристерді алдағы он жылдың аралығында 3 млн. адамға дейін жақындайды. Түркістан аймағындағы табиғи әрі жер ресурстарының кездесуі туристік даму бағыттың болашағына ерекше жағдай туындатады. Туристік бағытты дамытуға мүмкіндік жасайтын негізгі мәселелер: – Түркістан өңіріндегі жер ресурстары осы аймақта өсуіне тиімді; – Демалыс өңірлерін жасауға тиімді жер телімдері бар; – Халықаралық туризм және меймандостық университетінің «Туризм» мамандығын тәмамдаған түлектерді жұмыспен қамту.	Түркістан қаласының өркендеуіне аймақтың сыртқы көрінісін, сондай-ақ, архитектуралық негізінің қолайсыздығы, ауыз судың тапшылығы, канализациялық жүйенің бір қалыпқа қойылмауы, жолдардың қолайсыздығы, туризмді жүйелеудегі қызмет көрсету нысандарының аз болуы кедергі келтіреді. Қазіргі таңда қауіп тудыратын бастапқы жағдайлар: – мәдени, тарихи, археологиялық ескерткіштердің жойылуы; – керекті инженерлік-коммуникациялық және қызметтік нысандардың болмауы; – туризмді қанағаттандыра алмайтын нарықтық инфрақұрылымның сақталуы; – осы аймақтағы халықтың жаһандық туризмдік орталықтардағы адам ресурстарының даму деңгейіне сәйкес емес өмір сүру салты.
Ескерту: зерттеу барысында авторлармен құрастырылған	

Гипотеза: Нөлдік гипотеза. Түркістанда оқиғалық туризмді дамыту бағыттары жүзеге асырылмаған.

Балама гипотеза. Түркістанда оқиғалық туризмді дамыту бағыттарының мүмкіншіліктері артуда.

Жоғарыда келтірілген мәліметтерге сүйене отырып, Түркістанда оқиға туризмінің дамыту мүмкіншілігі жоғары деген тұжырымға келдік. Алайда. Осы оқиғалық туризмді дамыту үшін іс – шаралар ұйымдастыру арқылы туристерді тарту мүмкіндіктері неге төмен? және Түркістандағы оқиғалық туризмінің әлеуеті қандай деңгейде екендігін, басым бағыттарын анықтау үшін сауалнама жүргізілген болатын. Сауалнама гугл формада жасалынып, онлайн форматта таратылды. Сауалнама жалпы туризм саласында білімгерлер мен қызметкерлерге таратылды, жауаптар алынды.

1. Түркістандағы оқиға туризмінің даму деңгейін қаншаға бағалайсыз? (1-10).

36,8 % - 8 балл берген

26,3 % - 6 балл берген

21,1 % - 10 балл берген

10 % - 4 балл берген

5,8 % - 2 балл берген

2. Түркістан туристік орындарында оқиға туризмі танымалдылыққа ие деп ойлайсызба?

47,4 % - ия, орташа деңгейде деп жауап берген

42,1 % - орташа деңгейде деп жауап берген

10,5 % - жоқ деп жауап берген

3. Оқиғалық туризмнің Түркістанда қай бағытын дамытуға болады?

47,4 % - мәдени жауабын таңдаған

36,8 % - этнографиялық жауабын таңдаған

10,5 % - спорттық жауабын таңдаған

Қалғаны көркем өнер жауабын таңдаған

4. Біздің қазақи қонақжайлық имиджіміз оқиғалық туризмді дамыту үшін қаншалықты маңызы бар деп ойлайсыз?

Жақсы жағынан әсер етеді – 35%

Оң әсері – 50%

Кері әсері – 10%

Керек емес - 5%

5. Оқиғалық туризм саласында Түркістанда қандай қызмет көрсету және ұйымдастыру саласын ұсынар едіңіз?

Мәдени орталықтар – 30,8%

Қонақжайлылық орталықтары – 15,5%

Бизнес аймақтары – 10,5%

Шоу ұйымдастыру саласы – 31,6%

6. Түркістандағы оқиғалық туризмді халықаралық туризм нарығында дамыту үшін ұсыныстарыңыз?

Бағаны бірқалыпты ұстау – 30%

Жоқ – гид қызметін дамыту – 20%

Іс-шаралар ұйымдастыру – 30%

Интернет желісін дамыту – 20%

Қолөнерді дамыту - 10%

7. Түркістандағы оқиғалық туризмді дамытудағы қажеттілігі неде деп ойлайсыз?

Гид қызметкерлері -57,9%

Транспорттық желі -21,1%

Қонақ үй желілері -15,8%

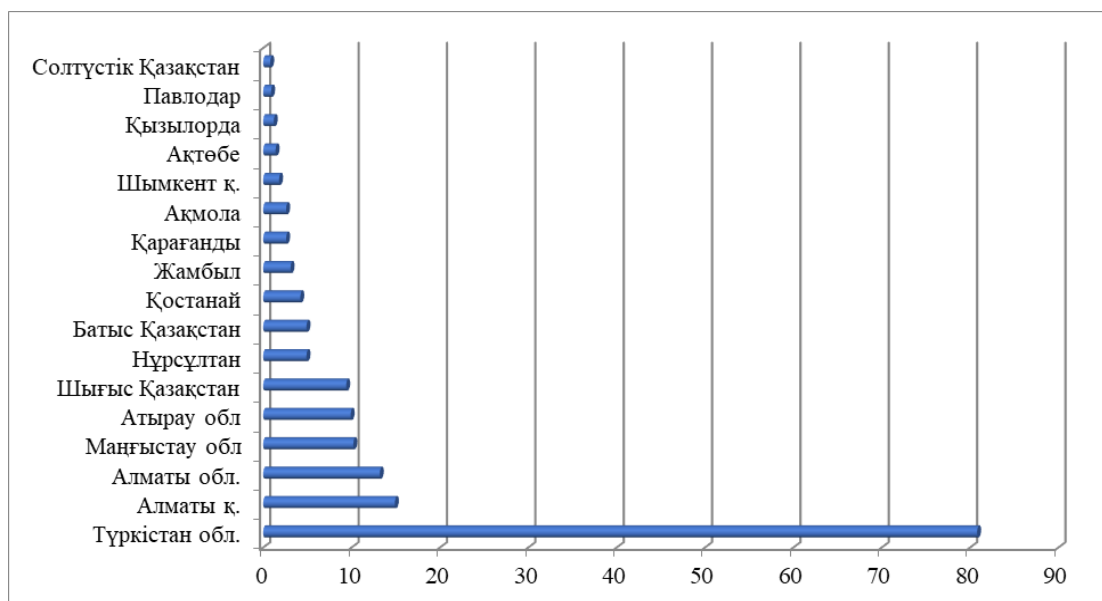
Тамақтандыру орындары - қалғандары

Жүргізілген сауалнама нәтижесінде, Түркістанда оқиға туризмінің негізгі даму мәселесі туристер арасында танымалдылыққа ие болмауы, іс – шаралардың аз ұйымдастырылуы, жарнамалық тұрғыдан төмен болуы, нарықта шығару үшін нақты сегменттің болмауы, туристердің қажеттіліктерінің қала нысанында төмендігі болып табылады.

Нәтижелер мен талқылаулар. Түркістандағы оқиғалық туризмді дамытуды үлкен стратегиялық жоба арқылы жүйелеу үлкен мәселе. Негізінен, Түркістанға келген кез келген турист Қожа Ахмет Ясауи кесенесіне келетіні анық. Міне, аймақтағы оқиғалық туризмді осы кешеннен бастаған дұрыс. Осы тарихи кешеннің төңірегінде Орта Азия халықтарының мәдени сауда жұмыстарын, тарихи іс-шараларын ұйымдастыру арқылы Қожа Ахмет Ясауи кесенесіне келушілердің санын арттыруға болады. Осы жылдың маусым айында Түркістанда Орта Азия халықтарының бірқатар мәдени шаралары өткені белгілі. Міне, осы секілді іс-шаралардың санын көбейте беру бүгінгі таңдағы еліміздің туризмін жақсартатыны сөзсіз. Шетелден келген туристерді ұйымдастырылған арнайы іс-шаралардың куәсі болуына асығуымен қатар, қаланың көркі болып есептелетін Қожа Ахмет Ясауи кесенесіне келетін адамдар санын көбейтеді. Негізінен, оқиғалық туризм – бұл мерекенің дағдылы қалыптасқан атмосферасы, жеке демалу шарты мен естен кетпес әсерлер. Оқиғалық туризмнің ең басты ерекшелігі – жарқын қайталанбайтын кездердің көп болуы. Бұл перспективті және өзгермелі дамушы туризм түрі болып табылады [15]. Оқиғалық туризм көп жағдайда мерекелік көңіл күймен толтырылған демалыстың жеке бір түрі. Дәл осы туризм түрімен айналысуға шыққан адамдар олардың өмірлерінде мәңгілік қалатын көптеген жарқын естен кетпес сәттерді бастап өткереді. Міне, осы бір дүниелерді ескере отырып, Түркістандағы оқиғалық туризмді дамытудың маңызы зор. Сонымен қатар, біз осы тақырыпты зерделеу кезінде еліміздің өзге де өңірлерімен қатар,

Түркістан аймағының туристік көрсеткішін арттыруға бөлінген қаражат мөлшерін төмендегі суретте келтіруді жөн санадық (1-сурет).

1-сурет - 2022 жылғы көрсеткіш бойынша еліміздің туристік саласына бөлінген қаражат мөлшері, млрд.

Ескерту: авторлармен [16] негізінде әзірленді

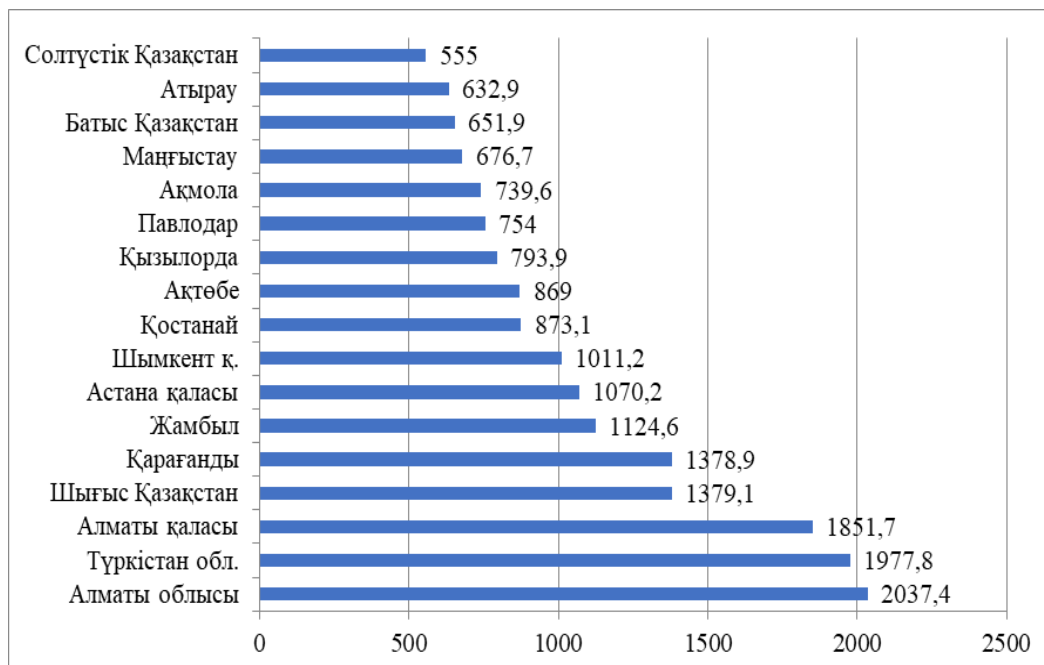
Туризм тұрғысында сөз болатын болса, туристер орналасатын қонақ үйлер де маңызды фактор болып есептеледі. Түркістан қаласындағы оқиғалы туризмді дамытуда да қонақ үйдің алар орны ерекше. Біз осы мәселені жүйелей отырып, Түркістан қаласында орналасқан «Rixos Turkistan» қонақ үйінің ішкі қызметтік, құрылымдық жағдайын жүйелеп көрмекке бекіндік. «Rixos Turkistan» қонақ үй кәсіпорнында персоналды басқару мен жұмыстарды орындау процесі ерекше форматта жүргізіледі. Компанияның ұйымдық құрылымын әзірлеу кезінде «Rixos Turkistan» қонақ үйі бес бағыт бойынша жұмыс жүргізеді:

- жұмыстарды мамандандыру;
- департаменттеу;
- өкілеттіктерді анықтау;
- бақылау функцияларының мөлшері;
- үйлестіру әдістері.

«Rixos Turkistan» – бұл Орталық Азияда Түркістан қаласының қақ ортасындағы көшелердің қиылысында орналасқан талғампаз дизайны бар сәнді бес жұлдызды қонақ үй. Қонақ үй қонақтарына уақытша тұру, тамақтану және демалыс ұсынады. Бұның бәрі оқиғалы туризмді дамытуға арналған бағыттар болып саналады [17]. Ұйымның миссиясы осы қонақүйді таңдаған компаниялар мен жеке тұлғалардың осы қызметтерге деген қажеттіліктерін сапалы және толық қанағаттандыруды қамтамасыз ету болып табылады. 52000 шаршы метрлік «Rixos Turkistan» премиум қонақ үйі бүгінде туризмдік саланы дамытуда ерекше рөлді атқарып тұр. Қонақ үйдің қасбеті қонақ үйдің беделі мен брендині көрсетеді, ал ғимараттың өзі эстетикалық, экологиялық, техникалық және санитарлық стандарттарға сәйкес келеді.

Сондай-ақ, оқиғалы туризм арқылы туристердің елдегі баратын аймақтары бойынша зерттеу жүргізгенбіз. Бұл туралы мәліметті төмендегі суреттен көре аласыздар (2-сурет).

2-сурет - Оқиғалы туризм бойынша еліміздің өңірлеріне барған адамдар саны, мың адам

Ескерту: авторлармен [18] негізінде әзірленді

Сонымен қатар, Түркістан қаласындағы оқиғалы туризмді дамыту кезінде «Тұран» стадионын да толыққанды пайдалануға болады. Мәселен, стадионды түрлі спорттық жарыстарды ұйымдастыруға алып, сол арқылы спорт жанкүйерлерін тарту оқиғалы туризмді дамытуға күш салмақ. Мәселен, бүгінгі таңда футболдан халықаралық жарысты ұйымдастырып, оған жақын маңдағы елдердің жанкүйерлерін шақырсақ, Түркістан қаласына бірқатар туристердің жиналатыны сөзсіз. Бұл өз кезегінде оқиғалы туризмді дамытпа серпін бермек.

Түркістан қаласында оқиға туризмін дамыту үшін үлкен мүмкіншіліктер бар. Әдебиеттер тізімінде көрсетілгендей Туризмді дамыған елдерден біздің киелі туристік мекеніміз Түркістанмыз кем түспейді. Келер жылы Түркі әлемінің туристік астанасы болып жарияланатынының өзі біздің Түркістанда туристік әлеуетті дамыту үшін үлкен мүмкіндік болып табылады. Соған орай, біз туристерімізді қызықтыратын оқиғалық туризм шараларын ұйымдастыруымыз басты назарда. Жоғарыда көрсетілгендей әр мемлекеттің ұлттық мерекелеріндегі туристік шаралары секілді, бізде өз киелі Түркістанымызда ұлттық мерекелерді ерекше шаралармен ұйымдастыруымыз қажет. Туристер көп келетін маусымды анықтай отырып, сол маусымда туристік шараларды ұйымдастырсақ, көптеген туристердің қызығушылығын оятып, туристік келушілер санын арттыра аламыз. Шоулар ұйымдастыру Азия мемлекетінде жаңадан дамып келе жатқан шаралардың бірі болып табылады. Көршілес Өзбекстан мемлекетінің туристік нысаны болып табылатын Ташкент қаласында жыл сайын күз мезгілінде болатын оқиғалық шаралар өздеріне туристерді үлкен көлемде тартады. Сол секілді біздің Түркістандағы Караван сарай ойын сауықтық орталығында шоу праграммаларды кең

көлемде ұйымдастыруымыз қажет болып саналады. Жыл сайын қыркүйек пен қазан айында болатын Түркістан марафонының өзі біздегі туристерді қызықтырады. Елдің түкпір түкпірінен туристер келіп ойынға қатысады. Сол марафонды үлкен көлемде өткізу үшін шаралар қамтылуы қажет. Оның өзі Түркістанда оқиғалық туризмді дамытудың бір бағыты саналады.

Түркістан қаласында тақырыптық апталық ұйымдастыру жобасы. Оқиғалық туризмді дамыту мақсатында Түркістан қаласында тақырыптық шоулар аптасын ұйымдастыру маңызды болып саналады. Түркістандағы Караван Сарай ойын сауықтық орталығы негізіннен тақырыптық шоуларды ұйымдастыруға таптырмас нысан болып табылады. Қазіргі таңда статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ, Караван сарайдағы шоуы көрудің өзіне 13 мың адам жиналған [19]. Бұл жақсы көрсеткіш болып табылады. Осы Караван сарайдың туристік әлеуетінің жоғары сапасын жүйеге ала отырып, назарларыңызға Түркістан қаласында тақырыптық апталықтың үлгісін ұсынамыз: Апталық жоспары:

Апта басында *Түркістан аймағындағы тарихи, мәдени, рухани жерлердің маңызын туристерге көрсету мақсатында Түркістан тарихының көрінісі деген спектакльдер құру.* Спектакль Түркістан венеция аймағында ұйымдастырылады. Спектакль тізімдері:

1. Спектакль Қожа Ахмет Яссауи ғұламаның ұстазы болған Арыстан баба тарихы спектаклі
2. Қожа Ахмед Яссауи бабамыздың рухани ұстаздық жолы спектаклі
3. Ұқаша ата сахабаның тарихи өмір сыры спектаклі
4. Ақ мешіт үңгірінің жұмбақ сыры спектаклі(спектакль бізге жеткен аңыздар бойынша құралады).

Спектакльдердің ерекшелігі заманауи үлгідегі LED экрандардың көмегімен жандандырылған қойылымдар құру болып табылады. Спектакль соңында қазақи музыкалармен сүйемелденіп фонтандық шоулар ұйымдастырылады.

Қорытынды. Жүргізген зерттеуімізді қорытындылай келе, тұрақты туризм индустриясын арттыру стратегиясына баса назар аудара отырып, Түркістандағы тұрақты туризм саласын қалыптастыруда оқиғалық туризм бойынша іс шаралар өткізумен қаланы дамытудың тікелей әсері анықталды. Зерттеу туристерге әсер ететін негізгі факторларды анықтауға және олардың оқиғалық туризм бойынша өткізілетін іс шараларға деген ой пікірлері туралы сауалнама жауаптары зерттелді. Алынған жауаптар Түркістан қаласының тұрақты дамуына және жергілікті тұрғындар мен келуші туристерге айтарлықтай әсер ететінін растайды. Нәтижелер осы факторлардың қонақтарға тікелей немесе жанама әсерін көрсетеді. Осы қорытындыларды негізге ала отырып, Түркістанда тұрақты туризмді қалыптастыру бойынша оқиғалық туризмнің басты бағыттарын жүзеге асыруға басым назар аударылуы қажет. Болашақ зерттеулер барысында Түркістан қаласындағы оқиғалық туризмнің тиімді бағыттарын дамыту барысында туристтер мен жергілікті тұрғындардың қызығушылығын арттыратын және жыл сайын өткізіліп дәстүрге айналатын іс шалаларға бейімделу қажет. Осы көп қырлы тәсілдерді қолдана отырып, Түркістан қаласының өзгеруіне жақсы бағдарлануы мүмкін.

Бұл зерттеу Түркістан қаласында тұрақты туризмді қалыптастыру барысында оқиғалық туризмнің маңыздылығын көрсетті. Бұл жағдай жергілікті туристік инфрақұрылымның әлеуетін барынша тиімді пайдалануға және тұрақты әлеуметтік өсуге ықпал етуге зор мүмкіндік береді.

Біз ұсынған қағидаттар тек Түркістан қаласында ғана емес, сонымен бірге табиғи, әлеуметтік, экономикалық және географиялық жағдайлары ұқсас дамушы елдерде де қалалық туризмді дамытуға ықпал ете алады.

Мақаланың шектеулері сауалнама жүргізіліп, келушілер мен жергілікті тұрғындардың жауаптарына байланысты болуы мүмкін, бұл пікірлердің әртүрлілігінен кейбір кедергілер туындауы мүмкін. Сонымен қатар, келешектегі зерттеулер ұсынылған оқиғалы туризмді жетілдіру мақсатында ұқсас сипаттағы басқа қалалардың егжей-тегжейлі жағдайлық талдауларын қамтуы мүмкін. Ұзақ мерзімді зерттеулер бұл бейімделген туризмді дамыту стратегияларының экономикалық өсуге және қалалардың тұрақтылығына ұзақ мерзімді әсерін бағалауға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келгенде, Түркістанды дамытудағы тұрақты туризм бағыттары бойынша оқиғалы туризмді жетілдіру мәселелері және бүгінде енді дамып келе жатқан салалардың бірі оқиғалы туризмді Түркістанда дамытуды ұсынамыз. Осы бір индустрияны қолға алып, оны дамыта түсу жалпы елдің негізгі болашақ стратегиясы болып саналады. Өз кезегінде бұл мәселе еліміздің туристік индустриясын дамытумен қатар, оқиғалы туризм саласының жандануына жол ашпақ. Сондықтан, бұл мәселенің бүгінгі таңдағы мәні мен маңызы ерекше болып саналады. Осыған байланысты Түркістанда оқиғалық туризмді дамыту үшін ұсыныстарымызды білдіреміз: оқиғалық туризмде шараларды ұйымдастыру үшін персонал мамандарды тарту; қонақжай туризм саласында оқиғалық туризм бағыттарын қарастыру; нарықты сегменттей отырып, оқиғалық туризм бойынша қала маңында ерекше іс шаралар ұйымдастыру; туризм бойынша шоу программалар желісін құру; көне тарихпен ұштастыра отырып, тарихи және мәдени мүмкіндіктерді тиімді пайдала білу, этно туризм аясында шоулар ұйымдастыру; қалада шоу программалық туристік кешендерді құру; түрлі этнографиялық карнавалдарды ұйымдастыру; маркетингтік салада туристерді қызықтыратындай жарнамалар ұйымдастыру.

Әдебиет тізімі

1. Морозов М.А. Реклама в социально-культурном сервисе и туризме: учебник для студентов высших учебных заведений / Н. С. Морозова, М. А. Морозов. - 4-е изд., перераб. и доп. - М.: Издательский центр «Академия», 2008. - 288 с.
2. Асан Д.С., Абишева А.О. Менеджмент туризма // Учебное пособие. – Туркестан: Издательство «Туран». - 2009. –197 с.
3. Мероприятие Наурыз в Туркестане «GASTRO FEST TURKISTAN - 2023» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://turkistan.today/turkistanda-nauriz-meyraminda-gastro-festturkistan-2023-festivali-otti> (дата обращения: 27.08.2024).
4. D.Getz. Event tourism: Definition, evolution, and research. // Tourism Management. – 2008. - №29. - Issue 3. – P. 403-428. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.07.017>.
5. Бибатырова И.А., Каликов М.А. Региональная экономика Казахстана, политика в рамках концепции устойчивого развития // Вестник университета «Туран». -2019. – №1. –С.138-142.
6. Муханова Г.К., Чернявская Н.П., Назикова Ж.А., Джоланов Е.Е. Устойчивость продовольственных систем и влияние на развитие туризма в Казахстане // Central Asian Economic Review. - 2020. - №1 (130). - С. 189-201.
7. Романова Н.А. Перспективы развития экономики туризма, как науки // Экономические науки. – 2017. - № 68-1. – С. 32-36.
8. Каирова Ш.Г., Есимова Д.Д., Маликова Ф.М. Устойчивый экологический туризм в Казахстане // Наука и туризм: стратегии взаимодействия. - 2018. - №8. – С.17-23.
9. Б.Ж. Шарапасава, Н. Нұрмағанбетқызы, А.Б. Баймбетова. Қазақстан туризмін тұрақты дамыту кеңістігіндегі ЮНЕСКО материалдық емес мәдени мұрасы // Вестник Евразийского национального университета им. Л. Н. Гумилева. - 2024. - №1. – С. 349-351.

10. Event tourism France. Things to Do in Paris Bastille Day [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g187147-d10020410-Reviews-Bastille_Day-Paris_Ile_de_France.html (дата обращения: 24.11.2024).
11. Meydan Ugur S., Celik A. A. Research on determining perceived socioeconomic impacts of event tourism at destination of Istanbul // *Journal of Faculty of Business*. -2010. - № 1. – P. 35-50.
12. Событийный туризм, как способ развития Германии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://elibrary.ru/item.asp?id=42402493> (дата обращения: 12.12.2024).
13. Khan M. A. Event tourism in Asian countries // *The book*. под ред. J. Smith, L. Tan. – Oxford: Oxford University Press, 2022. – С. 271–277.
14. Концепция развития туристской отрасли Республики Казахстан до 2023 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://turakmo.kz.akmol.kz/?c=160> (дата обращения: 05.01.2025).
15. Барзыкин Ю.А., Писаревский Ю.Л., Абрамова Т.В. Международный опыт обеспечения социальных гарантий государства в области лечебно-оздоровительного и других видов туризма // *Туризм: право и экономика*. - 2022. – №4. - С.14-17.
16. Портал Туристская статистика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://tourstat.kz/> (дата обращения 05.01.2025).
17. Сеть гостиниц Туркестана. Риксос Туркестан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://south-oil.com/home/kompanii/rixos-turkistan/> (дата обращения 05.12.2024).
18. Агентство по стратегическому развитию и реформам Республики Казахстан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://stat.gov.kz/> // (дата обращения 12.01.2025).
19. Егоренко О.А., Веденеева Е.Г. Квест как элемент культурного досуга [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.google.com/url?q=https://cyberleninka.ru/article/n/kvest-kak-element-kulturnogo-> (дата обращения 23.12.2024).

References

1. N.S. Morozova, M. A. Morozov. *Reklama v sotsial'no-kul'turnom servise i turizme: uchebnik dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedenii* [Advertising in socio-cultural service and tourism: Textbook for university students] (4th ed., rev. and enl.). Moscow: Akademiya Publishing Center, 2008, 288 s. (in Russian).
2. Asan D.S., Abisheva A.O. *Menedzhment turizma: Uchebnoe posobie* [Menedzhment turizma: Uchebnoe posobie]. Turkestan, Izd. «Turan», 2009, 197 s. (in Russian).
3. Meropriyatie Nauryz v Turkestane «GASTRO FEST TURKISTAN - 2023». Available at: <https://turkistan.today/turkistanda-nauriz-meyraminda-gastro-festturkistan-2023-festivali-otti> (accessed: 27.08.2024).
4. D.Getz. Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 2008, 3(29), pp. 403-428. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.07.017>.
5. Bibatyrova I.A., Kalikov M.A. Regionalnaya ekonomika Kazakhstana, politika v ramkakh kontseptsii ustoichivogo razvitiya [Regional economic policy of Kazakhstan in the light of the concept of sustainable development]. *Vestnik universiteta «Turan»*, 2019, 1, ss. 138-142 (in Russian).
6. Mukhanova G.K., Chernyavskaya N.P., Nazikova Zh.A., Dzholanov E.E. Ustoichivost prodovolstvennykh sistem i vliyanie na razvitie turizma v Kazakhstane [Sustainability of food systems and influence on the development of tourism in Kazakhstan]. *Central Asian Economic Review*, 2020, 1 (130), ss. 189-201 (in Russian).
7. Romanova N.A. Perspektivy razvitiya ekonomiki turizma, kak nauki [Prospects for the development of the tourism economy as a science]. *Ekonomicheskie nauki*, 2017., 68-1, ss. 32-36 (in Russian).
8. Kairova Sh.G., Esimova D.D., Malikova F.M. Ustoichivyi ekologicheskii turizm v Kazakhstane [Sustainable ecological tourism in Kazakhstan]. *Nauka i turizm: strategii vzaimodeistviya*, 2018, 8, ss.17-23 (in Russian).
9. B.Zh. Sharapaeva, N. Nyrmaranbetkyzy, A.B. Baimbetova. Qazaqstan turizmin turakty damytu keńistigindegi YUNESCO materialdyq emes mádieni mұrasy [UNESCO intangible cultural heritage in the space of sustainable development of tourism in Kazakhstan]. *Vestnik Evraziyskogo natsionalnogo universiteta im. L.N. Gumileva*, 2024, 1, pp. 349-351 (in Kazakh).
10. Event tourism France. Things to Do in Paris Bastille Day. Available at: https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g187147-d10020410-Reviews-Bastille_Day-Paris_Ile_de_France.html (accessed: 24.11.2024).
11. Meydan Ugur S., Celik A. A. Research on determining perceived socioeconomic impacts of event tourism at destination of Istanbul. *Journal of Faculty of Business*, 2010, 1, pp. 35-50.
12. Sobytiinyi turizm, kak sposob razvitiya Germanii. Available at: <https://elibrary.ru/item.asp?id=42402493> (accessed: 12.12.2024).

13. Khan, M. A. Event tourism in Asian countries. In J. Smith & L. Tan (Eds.), *The book*, Oxford University Press, 2022, pp. 271–277.
14. Kontseptsiya razvitiya turistskoi otrasli Respubliki Kazakhstan do 2023 goda. Available at: <http://turakmo.kz.akmol.kz/?c=160> (accessed: 05.01.2025).
15. Barzykin Yu.A., Pisarevskii Yu.L., Abramova T.V. Mezhdunarodnyi opyt obespecheniya sotsialnykh garantii gosudarstva v oblasti lechebno-ozdorovitel'nogo i drugikh vidov turizma [International experience in providing social guarantees of the state in the field of health and wellness and other types of tourism]. *Turizm: pravo i ekonomika*, 2022, 4, ss. 14-17 (in Russian).
16. Portal Turistskaya statistika. Available at: <https://tourstat.kz/> (accessed: 05.01.2025).
17. Set gostinits Turkestana. Rixsos Turkestan. Available at: <https://south-oil.com/home/kompanii/rixos-turkistan> (accessed: 05.12.2024).
18. Agentstvo po strategicheskemu razvitiyu i reformam Respubliki Kazakhstan. Available at: <https://stat.gov.kz> (accessed: 12.01.2025).
19. Egorenko O.A., Vedeneeva E.G. Kvest kak element kulturnogo dosuga. Available at: <https://www.google.com/url?q=https://cyberleninka.ru/article/n/kvest-kak-element-kulturnogo-> (accessed: 23.12.2024).

НАПРАВЛЕНИЯ СОБЫТИЙНОГО ТУРИЗМА В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ ТУРКЕСТАНА

Н.Т.Батырова^{1*}, Д.С.Асан¹, С.А.Нахипбекова¹, Ж.М.Акимов², Р.А.Мукатова³

¹Международный университет туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан

²Международный казахско-турецкий университет им. Х.А. Ясави, Туркестан, Казахстан

³Maqsut Narikbayev University, Астана, Казахстан

Резюме. Цель исследования заключается в изучении направлений устойчивого туризма в зарубежных странах с развитой туристской отраслью, определении видов приключенческого туризма и выявлении форм туризма, способствующих развитию города Туркестан. Особое внимание уделяется анализу зарубежного опыта в сфере событийного туризма и возможностям его применения в Туркестане. Результаты исследования заключаются в выявлении приоритетных направлений развития событийного туризма и основных тенденций его распространения в Туркестане. В ходе исследования сделан вывод, что развитие событийного туризма способствует привлечению туристов в регион. Регулярное проведение тематических мероприятий в духовных, исторических и культурных комплексах города может сформировать устойчивую туристскую традицию, отражающую национальный колорит и укрепляющую имидж Туркестана.

Ключевые слова: Устойчивый туризм, приключенческий туризм, тематический туризм, турист, экономика, Туркестан, тенденции, развитие, население, потенциал.

EVENT TOURISM DESTINATIONS IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TURKESTAN

N.T.Batyrova^{1*}, D.S.Asan¹, S.A.Nakhipbekova¹, J.M.Akimov², R.A. Mukatova³

¹International University of Tourism and Hospitality, Turkestan, Kazakhstan

²H.A. Yasavi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan

³Maqsut Narikbayev University, Astana, Kazakhstan

Summary. The purpose of the study is to examine the directions of sustainable tourism in foreign countries with a developed tourism industry, to determine the types of adventure tourism and to identify forms of tourism that contribute to the development of the city of Turkestan. Particular attention is paid to the analysis of foreign experience in the field of event tourism and the possibilities of its application in Turkestan. The results of the study consist in identifying priority areas for the development of event tourism and the main trends in its distribution in Turkestan. The study concluded that the development of event tourism helps to attract tourists to

the region. Regular thematic events in the spiritual, historical and cultural complexes of the city can form a sustainable tourist tradition that reflects the national flavor and strengthens the image of Turkestan.

Key words: Sustainable tourism, adventure tourism, thematic tourism, tourist, economy, Turkestan, trends, development, population, potential.

Авторлар туралы ақпарат:

Батырова Назыгуль Турсынхановна* - Халықаралық Туризм және Меймандостық университетінің профессоры, Түркістан, Қазақстан, e-mail: batyrova.nazgul@iuth.edu.kz.

Асан Досмахамбет Сейдинбекович - Халықаралық Туризм және Меймандостық университетінің доценті, Түркістан, Қазақстан, e-mail: d.asan@iuth.edu.kz.

Нахипбекова Сымбат Абдраимовна - Халықаралық Туризм және Меймандостық университетінің доценті, Түркістан, Қазақстан, e-mail: s.nakhipbekova@iuth.edu.kz

Акимов Жақсылық Макмутұлы - Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан, e-mail: akimov404@mail.ru.

Мукатова Рабиға Аскаровна - профессор-оқытушы, Maqsut Narikbayev University, Жоғары Гуманитарлық мектебі, Астана, Қазақстан, e-mail: askar_rabiga@mail.ru.

Информация об авторах:

Батырова Назыгуль Турсынхановна* - профессор Международного университета туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан, e-mail: batyrova.nazgul@iuth.edu.kz.

Асан Досмахамбет Сейдинбекович - доцент Международного университета туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан, e-mail: d.asan@iuth.edu.kz.

Нахипбекова Сымбат Абдраимовна - доцент Международного университета туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан, e-mail: s.nakhipbekova@iuth.edu.kz.

Акимов Жаксылык Макмутович - Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан, e-mail: akimov404@mail.ru.

Мукатова Рабиға Аскаровна – профессор-преподаватель, Maqsut Narikbayev University, Высшая гуманитарная школа, Астана, Казахстан, e-mail: askar_rabiga@mail.ru.

Information about the authors:

Batyrova Nazygul Tursynkhanovna* - professor of the International University of Tourism and hospitality, Turkestan, Kazakhstan, e-mail: batyrova.nazgul@iuth.edu.kz.

Asan Dosmakhambet Seidinbekovich - associate professor of the International University of Tourism and hospitality, Turkestan, Kazakhstan, e-mail: d.asan@iuth.edu.kz.

Nakhipbekova Simbat Abdraimovna - associate professor of the International University of Tourism and hospitality, Turkestan, Kazakhstan, e-mail: s.nakhipbekova@iuth.edu.kz.

Akimov Zhaksylyk Mcmutovich - Management and Law of the International Kazakh-Turkish University named after Khoja Ahmed Yasawi, Turkestan, Kazakhstan, e-mail: akimov404@mail.ru.

Mukatova Rabiga Askarovna - Teaching Professor, Maqsut Narikbayev University, Higher School of humanities, Astana, Kazakhstan, e-mail: askar_rabiga@mail.ru.

Алынды: 09.09.2024

Қарауға қабылданды: 07.10.2024

Онлайн қолжетімді: 31.03.2025